

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ІМЕНІ ВАЛЕНТИНИ ВОЛОШИНОЇ
КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: **ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МОВНОГО ЦИКЛУ**

Студентки 2 курсу МАП групи
Освітньої програми Початкова освіта.
Психологія
Спеціальності 013 Початкова освіта
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
Ступеня вищої освіти магістра
Шкандевич Каріни Вікторівни
Науковий керівник: **Франчук Н.Л.**,
кандидатка педагогічних наук, доцентка
кафедри початкової освіти

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

Вінниця – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	9
1.1. Читацька компетентність молодших школярів: дефінітивний аналіз проблеми.....	9
1.2. Психологічний аспект формування читацької компетентності дітей молодшого шкільного віку.....	16
1.3. Проблема становлення читацької компетентності молодших школярів в історії шкільної освіти та педагогічної.....	25
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	36
2.1. Дійсний стан сформованості читацьких умінь і навичок дітей початкової школи	36
2.2. Методи й прийоми становлення читацької компетентності молодших школярів на уроках літературного читання.....	59
2.3. Значення уроків позакласного читання та позаурочної роботи у вихованні свідомого учня-читача.....	65
2.4. Організація, хід і результати експериментальної роботи з формування читацької компетентності молодших школярів.....	75
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	85
ДОДАТКИ	93

ВСТУП

Формування читацької компетентності молодших школярів на уроках мовного циклу надзвичайно важлива у сучасних умовах освітнього процесу. Зростаюча конкуренція в суспільстві вимагає від громадян широкого спектру навичок, зокрема, високого рівня читацької компетентності. Розвиток інформаційного суспільства у сучасному світі інформаційні технології швидко розвиваються, і людям доводиться працювати з великим обсягом текстів, відібраних з різних джерел. Формування читацької компетентності у молодших школярів визначає їх здатність ефективно сприймати, розуміти та аналізувати текстову інформацію. Читацька компетентність є необхідною для розвитку мовної культури та вміння ефективно виражати свої думки. Забезпечення якісного формування цих навичок в молодших школярів сприяє розвитку мовленнєвого потенціалу та поліпшує їх комунікативні вміння.

Проблема читання є важливою як у широкому суспільстві, так і у навчальних закладах загальної середньої освіти. Відповідно до Державних нормативних документів, таких як «Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи» та «Державний стандарт початкової освіти», вміння читати й розуміти прочитане вважається ключовим елементом для успішної самореалізації учнів як особистостей, громадян та фахівців. Згідно з Державним стандартом початкової освіти, формування читацької компетентності визначено як один з важливих аспектів мовно-літературної освіти [25].

Вивчення останніх наукових досліджень та публікацій свідчить про те, що термін «читацька компетентність» не має однозначного визначення і зазнає різних тлумачень в сучасній психолого-педагогічній літературі. Більшість дослідників відзначають, що в цьому понятті важливе врахування як особистісного, так і діяльнісного аспектів. У дослідженнях таких вітчизняних учених, як О.

Савченко та Н. Чепелева, читацька компетентність розглядається, як ключовий елемент пізнавальних та комунікативних вмінь. О. Савченко визначає її як інтегроване особистісно-діяльнісне утворення, що виникає внаслідок взаємодії знань, умінь та ціннісних установок у процесі літературного читання [70]. Н. Чепелева вбачає в читацькій компетентності комплекс особистісних та інтелектуальних якостей, які сприяють ефективній взаємодії з текстом, його розумінню, а також формулюванню власної думки [89].

Аналіз науково-методичної літератури свідчить, що ґрунтовні та принципово нові підходи до навчання грамоти і формування читацької діяльності молодшого школяра досліджували багато вчених.

Мають суттєвий вплив на розвиток читацької культури школярів дослідження відомого педагога та психолога В. Сухомлинського.

Проблематику розвитку навичок читання розглядали такі науковці й методисти, як: І. Федоренко, І. Пальченко, О. Савченко, Н. Скрипченко, В. Едігей і інші.

Психологи активно досліджували мотиваційний аспект літературно-творчої діяльності школярів О. Компаній, Е. Носенко, Н. Скрипченко, В. Моляко та інші. Професор І. Федоренко дійшов висновку, що швидкість читання суттєво впливає на якість запам'ятовування матеріалу: увага учня зосереджена не на самому процесі, а на сприйнятті прочитаного. Відбитки окремих слів інтегровані, що дозволяє легше побачити логічні та змістовні зв'язки між ними [86].

В. Едігей вважає, що читання слід поділяти на читання і розуміння прочитаного. Він наголошує, що читанню слід приділяти більше уваги, оскільки «тут розвиваються навички, які дозволяють не лише читати, а й запам'ятовувати та аналізувати прочитане». Завдання полягає в тому, щоб зробити те, що ви читаєте, цікавим і захоплюючим, а не нудним, і насолодитися магією перетворення суми символів у картинку[32].

Багато інших науковців, методистів, педагогів та краєзнавців пропонували ефективні шляхи вивчення читацької компетентності.

Дослідження зазначеної теми може виявити ефективні методики формування читацької компетентності, що враховують індивідуальні особливості молодших школярів. Це дозволить педагогам створювати персоналізовані навчальні програми, спрямовані на розвиток конкретних навичок кожного учня. Соціокультурний контекст особливостей учнів у процесі формування читацької компетентності допоможе створити навчальне середовище, яке відповідає їх потребам та розвиває критичне мислення в контексті різних культурних реалій.

Об'єкт дослідження – процес формування читацької компетентності молодших школярів на уроках мовного циклу.

Предмет дослідження – формування читацької компетентності молодших школярів на уроках мовного циклу.

Мета дослідження – на основі теоретичного аналізу проблеми й експериментальної роботи описати методичні прийоми формування читацької компетентності молодших школярів на уроках мовного циклу.

Гіпотеза дослідження – впровадження інтерактивних та індивідуалізованих методів навчання на уроках мовного циклу сприятиме ефективному формуванню читацької компетентності у молодших школярів. Припускається, що ці методи дозволять підвищити рівень зацікавленості учнів у читанні, поліпшити їхні аналітичні та критичні навички, а також сприятимуть більш успішній інтеграції знань мовного циклу з розвитком читацьких умінь.

Завдання дослідження:

- здійснити теоретичний аналіз проблеми формування читацької компетентності молодших школярів;
- проаналізувати психологічний аспект формування читацької компетентності дітей молодшого шкільного віку;

- дослідити рівень читацької компетентності серед учнів молодших класів, враховуючи різні аспекти, такі як розуміння текстів, швидкість читання та інше.
- розглянути різні методи та підходи, які використовують на уроках мовного циклу для формування читацьких навичок. Визначити їх переваги та недоліки;
- розробити та впровадити інноваційні педагогічні методи навчання для формування читацької компетентності у молодших школярів на уроках мовного циклу;
- провести апробацію розроблених методичних матеріалів та інструментів для формування читацької компетентності на уроках мовного циклу та оцінити їхню ефективність.

Методи дослідження:

- теоретичні: аналіз наукової літератури, аналіз освітніх стандартів та програм, вивчення педагогічних концепцій та методик, вивчення психологічних аспектів розвитку читацьких навичок, аналіз результатів попередніх досліджень, критичний аналіз педагогічного досвіду
- емпіричні: тестування учнів, спостереження за уроками, групові обговорення з учнями, експериментальні групи та контрольні групи, аналіз документації шкільного процесу.

Дослідження проводилося на **базі** Черняхівського ліцею №2 Черняхівської селищної ради впродовж 2023-2024 навчального року.

Наукова новизна полягає в тому, що визначено методи, педагогічні підходи, які сприяють ефективному розвитку читацьких навичок учнів, зокрема для вивчення мови; проаналізовано оптимальні стратегії педагогічного впливу на процес навчання для підвищення рівня читацької компетентності молодших школярів у навчанні.

Практичне значення роботи полягає в розробці та впровадженні конкретних методів та стратегій на уроках мовного циклу для ефективного

формування читацької компетентності у молодших школярів. Результати роботи можуть служити педагогам як практичний посібник, допомагаючи підвищити якість навчального процесу та розвиток читацьких навичок серед учнів початкових класів. Розроблені педагогічні підходи та матеріали можуть бути використані вчителями для навчального процесу та підтримки розвитку читацьких умінь в учнів.

Апробація результатів дослідження здійснювалась у процесі експериментальної роботи на уроках читання та української мови в 3-х класах Черняхівського ліцею №2 Черняхівської селищної ради (2023-2024 н.р., смт. Черняхів); на науково-практичних конференціях «Наукові перспективи та методичні інновації в розвитку початкової освіти» (18 квітня 2024р.); під час проходження курсів підвищення кваліфікації та вебінарах за темами:

- «Формування читацької компетентності учнів початкових класів»;
- «Формування читацької грамотності здобувачів освіти: інструменти та прийоми»;
- «Створення читацької атмосфери у початковій школі: рольові ігри, читацькі куточки, літературні заходи»;
- «Формування читацької компетентності початкової школи. Зацікавлюючі творчі завдання».

Основні результати дослідження висвітлено у двох одноосібних публікаціях автора:

1. Шкандевич К.В. Розвиток у дітей позитивної мотивації до читання на уроках мовного циклу. *Наукові перспективи та методичні інновації в розвитку початкової освіти*: збірник матеріалів I Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 18 квітня 2024 р.) / за заг. ред. Н. Олійник. Вінниця, 2024. Вип. 1. С. 489-492.

2. Шкандевич К.В. Формування читацької компететності молодших школярів на уроках мовного циклу. *Українська дитяча література: здобутки й перспективи розвитку*: Збірник статей. Упор. Лапшина І.М., Віннічук А.П. Вип. 6. Вінниця: ВДПУ, 2024. С. 75-79.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, 2 розділів, висновків, списку використаних джерел (89), додатків (6). Загальний обсяг роботи складає 80 сторінок друкованого тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Nicon M. N. Читацька компетентність: Теорія та практика» М. N. Nicon. London: Education Press, 2015. С. 320.
2. PISA. Програма міжнародного оцінювання учнів: Інформаційні матеріали» Укладачі Вакуленко Т., Ломакович С. Київ. 2016. 12. PISA: читацька грамотність Уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко. Київ, 2017. [URL: http://pisa.testportal.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/01/PISA_Reading.pdf](http://pisa.testportal.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/01/PISA_Reading.pdf)
3. Березіна О. М., Павловська Т. О. Мовні ігри та забави. Тернопіль : Мальва ОСО, 2002. 104 с.
4. Богатир В. Формування навички швидкого читання. 7-ме вид. 2005. 14 -16 с.
5. **Бондар О.** Психологічні аспекти формування читацької компетентності : монографія. Ліра - К, 2015. 240 с.
6. Бондарев В. В. Формування читацької компетентності в молодших школярів: методологічні основи та практичні підходи Київ: Наукове видавництво, 2018. С. 256.
7. Бондаренко О. Формування читацької компетентності молодших школярів. Початкова школа. 5-те вид. Київ, 2014. 6 с.
8. Бондаренко О., Глицька Л., Манайло В. Формування змісту літературного читання молодших школярів: сучасний вимір. Ін-т педагогіки НАПН України, 2020. 120 с.
9. Братко В. О. Культурологічний принцип вивчення української літератури в основній школі. : навч. посіб. 7-ме вид. Ніжин, 2012.С.114 –117
10. Вашуленко М. С. Інтегрування знань з рідної мови й читання. Початкова школа. 6-те вид. 1994.С. 13–16.

11. Вашуленко М. С. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч. посіб. Вид. дім «Освіта», 2019. 192 с.
12. Вашуленко М. С. Удосконалення змісту і методики навчання української мови в 1 – 4 класах. Рад. шк., 1991. 112 с.
13. Вашуленко М. С. Емоційно-ціннісна складова у структурі читацької компетентності молодшого школяра. Початкова школа. 2013. № 1. С. 13–18.
14. Вашуленко О. Оцінювання читацьких компетентностей молодших школярів. Початкова школа. 2007. № 12. С. 16–20.
15. Вашуленко О.В. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект. Початкова школа. 2011 № 1. С. 48-50.
16. Гавриш, Н. В. **Методика літературного читання в початковій школі**. Київ: Грамота, 2015. С. 55–68, 90–105.
17. Гайдай Л. Творчий потенціал молодших школярів. Початкова освіта. 2017. № 3. С.45
18. Геруля Г. Шляхи літературного розвитку молодших школярів. Початкова школа. 2008. № 5. С. 48–50
19. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К. Либідь, 1997. С. 376.
20. Грицак Н. Р. Проблема читання художньої літератури у контексті сучасних реалій. Стратегії. Інновації : монографія / ред.: О. Турко, О. Янович, Ю. Осадча. 2022. С. 211–237.
21. Грінченко Б. Українська граматка до науки читання й писання зложив Б. Грінченко. Київ : Криниця, 2020. 64 с.
URL: <https://museum.lib.kherson.ua/ukrainska-gramatka-borisa-grinchenka.htm>. (дата звернення: 09.09.2024).

22. Гудзик І.П. Читання вголос та читання мовчки. Початкова школа, 1991. №4. С.22 – 26.
23. Державний стандарт початкової загальної освіти: освітня галузь «Мови і літератури». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-p#Text> (дата звернення: 14.03.2024).
24. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 URL: <http://nus.org.ua/news/uryadopublikuvav-novyj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/> (дата звернення: 14.03.2024).
25. Джежелей О. В., Ємець А., Коваленко О. Читаємо в класі та вдома. 3 клас : хрестоматія для позакласного читання. Ранок, 2018. 144 с.
26. Дика Н. М., Глазова О. П. Формування читацької компетентності учнів: міжнародний методичний досвід. Науковий журнал «Інноваційна педагогіка». Випуск 12. 2019. С.27-31.
27. Дика Н. М., Глазова О. Формування читацької компетентності учнів: міжнародний методичний досвід. : Наук. журн. «Інновац. педагогіка». 12-те вид. 2019.С.27-31.
28. Драгоманов М. Зібрання творів Літературно-педагогічні праці. Дніпро, 1984. Т. 4 : Літературно-педагогічні праці. С. 280.
29. Дуда В. Вправи, які розвивають гнучкість і швидкість читання вголос та мовчки, вміння вгадувати подальший текст. 2002. 10-те вид. С.74 -76.
30. Дьюї Д. Досвід і Освіта / пер. з англ М. Васильченко. Кальварія, 2003. С.84
31. Едигей. В.Б. *Методика розвитку швидкісного читання для початкової школи*. EDUC, 2019. С. 60.
32. Іванова Л. Система вправ з удосконалення техніки читання. Початкова освіта, 2005. 18-те вид. С.1-4.

33. Іванова О. В., Психолого-педагогічні аспекти формування читацької компетентності, Наукові записки, С. 62.
34. Каніщенко А. П. Літературне читання: розвиток творчих здібностей учнів. 3–4 класи : навч. посіб. Тернопіль, 2017. С. 120.
35. Кемпбелл Г., Тейлор І. Психологічні основи навчання читання / пер. з англ. Київ: Освітня думка, 2009. С. 214.
36. Коваль В. Є. Виховання читацьких інтересів у молодших школярів. Київ, 2010. С. 74.
37. Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б. Методика читання : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2010. С. 280.
38. Коваль Г.П., Іванова Л.І., Суржук Т.Б. Методика читання: Навчальний посібник: навч. посіб. Тернопіль, 2008. С. 280.
39. Ковальчук В.М. Стан сформованості читацьких навичок у молодших школярів, Сучасна українська школа, С. 119.
40. Ковальчук О. В. Педагогічні умови розвитку читацької активності учнів початкової школи. Початкова освіта. 2019. 6-те вид. С. 21 – 25.
41. Ковальчук Т.П., Психолого-педагогічні аспекти розвитку читацької компетентності, Педагогічний журнал, С. 59.
42. Колесніченко Т. П. Читацька компетентність молодших школярів інтерактивні технології, 2014. С. 70-75.
43. Кононко, О. Л. **Психологія розвитку особистості дитини.** Львів. Світ, 2018. С. 101–117, С. 180–195.
44. Кохно Т. Н. Формування читацьких навичок на уроках літературного читання у 3-му класі : методичні рекомендації. Київ., 2014. С. 52.
45. Кравченко Т.Г. Проблеми педагогічної думки в Україні: історичний контекст, Педагогічний альманах, С.112.
46. Кузьменко Л.М. Психологія навчання і розвитку дітей молодшого шкільного віку, Психологія та педагогіка сучасної школи, С. 87.

47. Лавріненко О.М. Історія шкільної освіти в Україні: аналіз педагогічних практик, Наукові праці з історії освіти, С. 58.
48. Левченко О.М. Тренувальні вправи для учнів початкових класів «Вчимося читати швидше». Початкове навчання та виховання, 2005. 15-те вид. С. 2–6.
49. Левченко О.М. Тренувальні вправи для учнів початкових класів «Вчимося читати швидше». Початкове навчання та виховання, 2005. 15-те вид. С. 2 – 6.
50. Літературні ігри на уроках читання.
URL: <http://posnayko.com.ua/teacher/useful/lit-igry.html> (дата звернення: 20.02.2024)
51. Луців С. Літературна гра як засіб розвитку читацького кругозору молодших школярів. Актуальні питання гуманітарних наук. Педагогіка. 2014. 10-те вид. С. 248–252.
52. **Манайло В.** Варіативність уроків літературного читання. Педагогічні технології навчання української мови та літературного читання в початкових класах. Ужгород, 2021. С. 33 – 39.
53. Мартиненко В. Сутнісні характеристики читацької компетентності молодших школярів. Початкова школа. 2013. 12-те вид. С. 3–7.
54. Мартиненко В. Сучасні тенденції розвитку читацької діяльності молодших школярів. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. / ред. В. М. Лубанець. 23-тє вид. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Под. нац. ун-т ім. Ів. Огієнка; Ін-т педагогіки НАПН Україна, 2017. С. 189–196.
55. Мартиненко, В. О. Структура і зміст читацької компетентності молодших школярів. Збірник наукових праць : Педагогічна освіта: теорія і практика, 15-те вид., 2013. С. 145–151.
56. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: підручник для студентів-філологів, 2000. С. 240.

57. Науменко В.О. Формування навичок читання. В.О. Науменко Початкова школа, 1991. 4-те вид. С.34 – 38.
58. Опалко Н. М. Формування читацької компетентності учнів початкових класів. Педагогічний вісник, 1-ше вид, 2022. С. 37 – 41
59. Паламар, С. П. **Дитяче читання: методика і практика.** Харків. Основа, 2017. С. 43–57, 120–135.
60. Педагогічні технології навчання української мови та літературного читання в початковій школі, навч.-метод. пос. за ред. Чабайовської М. І. Тернопіль, Мальва-ОСО, 2015. С. 188.
61. Петренко Л.І. Когнітивні та емоційні аспекти читання у молодших школярів, Сучасна психологія освіти, С. 101.
62. Петренко Л.І. Формування читацької компетентності у початкових класах, Збірник наукових праць з педагогіки, С. 54.
63. Підлужна Г. В. Позакласне читання молодших школярів як педагогічна проблема. Початкова школа. 1998. 7-те вид. С. 18–22.
64. Підлужна Г. В. Позакласне читання молодших школярів: проблеми, пошуки, знахідки. Рідна школа. 2001. 2-те вид. С. 22–23.
65. Підлужна Г. В. Психолого-педагогічні умови активізації читацької самостійності молодших школярів. Початкова школа. 2012. 5-те вид. С. 64–67.
66. Підлужна Г. В. Розвиток читацької самостійності молодших школярів, Київ, 1999. С. 20.
67. Подановська Г. Психолого-педагогічні та методичні умови формування основ читацької самостійності молодших школярів. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2012. 6-те вид. С. 96–102.
68. Г. Пономарьова Читання як основа навчання в початковій школі, Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2020, С. 67-70.
69. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ, Генеза, 1999. С. 368.

70. Савченко О. Я. Позакласне читання в системі формування читацьких умінь 2012, С. 100-105.
71. Савченко О.М., Емоційні чинники у процесі навчання читання, Педагогічний альманах, С. 43.
72. Савченко О.Я., Проблеми формування читацьких умінь у молодшій школі, Наукові записки з педагогіки, С. 42.
73. Скрипченко Н.Ф. Шляхи вдосконалення класного і позакласного читання. Початкова школа, 1990. 5-те вид. С.36 – 40.
74. Скрипченко О.М. Методика формування читацької компетентності у молодших школярів, збірник Сучасна українська освіта. С. 120-135
75. Снігуренко Т. Методичні прийоми на уроках літературного читання: Гра «Дощик» та інші форми колективної та індивідуальної роботи. Освіт. портал «На урок». URL: <https://naurok.com.ua> (дата звернення: 18.04.2024).
76. Старагіна І.П. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання: навчально-методичний посібник. Старагіна І.П., Терещенко В.М., Панченков А.О., Харків: Соняшник, 2020. С. 176.
77. Старагіна І. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання. Харків : Соняшник, 2020. С.20
78. Сухомлинський, В. О. Серце віддаю дітям: [кн.]. К.: Веселка, 1987. С. 320 .
79. Тарасенко Г. В. Методика викладання літературного читання, 2018. С. 85-90.
80. Тарасенко Г. В. Позаурочна робота як засіб виховання свідомого читача, 2016. С. 90-95.
81. Тарасенко Г. В. Читацька компетентність молодших школярів: формування через методи взаємодії, 2016. С. 70-75.

82. Ткачук Л.П. Робота з дитячою книжкою на уроках позакласного читання: навч.-метод. пос. Кам'янець-Подільський, Абетка, 2000. С. 120.
83. Топузов Л. М. Методологічні аспекти формування читацької компетентності в початковій школі Л. М. Топузов. Освіта і наука. 2017. 4-те вид. С. 45–60.
84. Фасоля А. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо. Дивослово. 2017. 9-те вид. С. 8–15.
85. Федоренко І.Т. *Психологічні аспекти впливу швидкості читання на якість запам'ятовування матеріалу*. Журнал педагогічних досліджень, 5-те вид, 1985. С. 30-45.
86. Франко І. Зібрання творів: у 50 т. Т. 1: Поезії, статті, рецензії, переклади. К.: Наукова думка, 1976. С. 430.
87. Цюсь Тетяна, Вплив позакласного читання на розвиток творчих здібностей молодших школярів URL: <https://vseosvita.ua/library/vpliv-pozaklasnogo-citanna-na-rozvitok-tvorcih-zdibnostej-molodsih-skolariv-219330.html?rl=783541> (дата звернення: 03.04.2024).
88. Чепелєва, Н. В. *Психологія читання тексту студентами вузів*. Київ, Либідь, 1990. С. 100.
89. Шелехова Г. Формування вмінь читати на уроках української мови, Г. Шелехова Українська мова і література в школі, 2001. 6-те вид. С. 4 – 8.